

Facklig ordlista och förkortningsförklaring¹⁹⁰¹⁰⁹

AEA	Akademikernas a-kassa (AEA) är Sveriges största a-kassa med cirka 700 000 medlemmar. Det är Sacoförbundens a-kassa där även oorganiserade och medlemmar i andra förbund kan ansluta sig.
AGE	Avgångsersättning från TRR. Ekonomisk ersättning vid arbetslöshet till den som sägs upp p.g.a arbetsbrist som har fyllt 40 år och varit anställd minst 5 år på företag som är anslutet. Läs mer på trr.se
Ajournera	Ta paus i en förhandling/möte. En ajournering kan bestämmas till exempelvis tio minuter, en dag eller en vecka.
Akademikerförbunden (AHT)	Akademikerförbunden handel och tjänster (AHT) är ett samarbete mellan 14 Sacoförbund inom handel och tjänster i privat sektor.
Akademikerförening	Kallas den gemensamma lokalföreningen för Sacoförbunden främst inom privat sektor. Här kan det ingå medlemmar från flera förbund. Inom statlig sektor kallas föreningen ofta för Saco-förening.
Arbetsbrist	Arbetsbrist är ett begrepp inom arbetsrätten. Det kan innebära att arbetsgivaren saknar arbetsuppgifter att erbjuda vilket leder till uppsägningar. Det kan även vara att företaget vill minska kostnader eller förändra verksamheten med personalminskning som följd. Arbetsbrist uppstår när företag tar bort befattningar i sin organisation. Arbetsgivaren ska utreda möjligheten till omplacering och är omplacering inte möjlig, tillämpas turordningsreglerna i LAS.
Arbetsmarknadens parter	Parterna på arbetsmarknaden är arbetstagarorganisation (facklig organisation) och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare.
Avtalsperiod	Tidsperiod under vilken kollektivavtalet löper.
Avtalslöst tillstånd	Råder när ett kollektivavtal löpt ut och nytt avtal ännu inte träffats. Då råder inte längre fredsplikt.
Avtalsturlista	Vid övertalighet kan arbetsgivaren göra avvikelser från turordningsreglerna. Detta kallas avtalsturlista och kan upprättas i samverkan med fackförbunden. Se även turordningslista.
Bifalla	Ge samtycke. Ett medlemsmöte kan t. ex bifalla en motion. Motsatsen är att avslå.
Bordläggning	Behandling av en fråga uppskjuts till ett senare möte.
Central förhandling	Förhandling mellan centrala parter följer efter lokal förhandling som avslutats i oenighet. Se även förhandlingsordning.
Dispositiv/semidispositivitet	Lagar kan vara dispositiva vilket betyder förhandlingsbara. Lagen kan då helt eller delvis ersättas genom kollektivtal.
Editionsplikt	Skyldighet att visa handlingar som åberopas i en förhandling. Gäller både arbetsgivar- och arbetstagarpart. Se § 18 MBL.
FML	Lagen om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen (FML) ger förtroendevalda bland annat rätt att arbeta med fackliga frågor på betald arbetstid i frågor som rör verksamheten.

Fredsplikt	När kollektivavtal är undertecknat råder fredsplikt. Strejk och andra stridsåtgärder är otillåtna.
Förhandlingsordning	Förhandlingsordning innebär att först sker lokal förhandling på arbetsplatsen och därefter kan finnas möjlighet till central förhandling, om förbundet så beslutar. Kontakta därför ansvarig ombudsman innan ni talar med motparten om att gå till central förhandling!
Föräldralön	Löneutfyllnad som enligt kollektivavtal utbetalas till den som är föräldraledig i samband med barns födelse/adoption.
Generellt påslag	I avtal överenskommen löneökning som utgår till alla.
Hängavtal	Ett kollektivavtal mellan en arbetsgivare och en arbetstagarorganisation, genom vilket arbetsgivaren förbinder sig att tillämpa kollektivavtal för branschen.
Individgaranti för löneökning	Garanterad minsta ökning för den enskilda arbetstagaren. Finns normalt inte i Sacoförbundens löneavtal.
Individuell lönesättning	Lönesättning utifrån kriterier som bygger på till exempel individens kompetens, prestationer och ansvar.
Intjänandeår	Intjänandeår är det år du arbetar och tjänar in din semester. Intjänandeåret är normalt året innan semesteråret, mellan den 1 april och 31 mars. (Se även semesterår)
ITP	Industrins och handelns tilläggspension (ITP) är en tjänstepension för privatanställda tjänstemän som har förhandlats fram av PTK och Svenskt Näringsliv. Den kan vara premie- eller förmånsbestämd.
Kollektivavtal	Ett skriftligt avtal mellan arbetstagarorganisation och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare som reglerar löner och övriga anställningsvillkor för arbetstagare. Kan tecknas centralt och lokalt.
Kollektivavtal, centralt	Kollektivavtal som gäller en hel bransch kallas centrala kollektivavtal.
Kollektivavtal, lokalt	Tecknas av arbetsgivaren och förtroendevalda på arbetsplatsen. Avtalet är skriftligt och kan gälla hela eller delar av verksamheten. Det kan tecknas för en avgränsad tid eller som tillsvidareavtal med uppsägningstid.
Konstituering	Fördelning av uppdrag inom styrelse och brukar ske efter val/årsmöte.
Kontaktförbund	Kontaktförbund är oftast det Sacoförbund med flest antal medlemmar på arbetsplatsen. Kontaktförbundet ansvarar för rådgivning, information och stöd vid förhandlingar som gäller flera medlemmar. Vid individuella förhandlingar vänder sig medlemmen/den förtroendevalde till aktuellt medlemsförbund.
LAS	Lagen om Anställningsskydd (LAS) reglerar bland annat anställningsavtal och uppsägning av anställning.
LO	Landsorganisationen (LO) är en centralorganisation för 14 olika fackförbund. Organiserar arbetare.
Lockout	Är en stridsåtgärd där arbetsgivare stänger ute anställda från arbetsplatsen utan lön. Kallas även blockad.
Löneavtal	Det centrala löneavtalet mellan arbetstagarorganisation och arbetsgivarorganisation eller enskild arbetsgivare som anger grund-läggande former och förutsättningar för lokalt lönebildningsarbete.
Lönebildning	Hela den process som bestämmer lönerna på arbetsmarknaden.

Lönestruktur	Hur lönesystemet är uppbyggt och hur olika löner förhåller sig till varandra.
Löneutrymme	Ekonomiskt utrymme för löneökningar.
MBL	Lag om medbestämmande i arbetslivet (MBL) reglerar bland annat rätten att organisera sig (bilda förening) samt rätten till inflytande och medbestämmande på arbetsplatsen.
Motion	Skriftligt framföra förslag i en förening.
Nominell löneökning	Hur mycket lönerna har ökat utan hänsyn tagen till inflationen.
Nominering	Föreslå kandidater till exempelvis styrelse.
OB-tillägg	Tillägg på grundlönen när man arbetar på obekvämt arbetstid.
Olovlig stridsåtgärd	Konfliktåtgärd som vidtas trots att fredsplikt gäller (d v s när kollektivavtal är tecknat).
Omställningsstöd	Omställningsstöd innebär att uppsagda tjänstemän får en personlig kontaktperson för råd och vägledning genom hela utvecklingsprocessen mot ett nytt arbete via exempelvis Trygghetsrådet, Trygghetsfonden.
Oreglerad	En fråga är oreglerad om det inte framgår vad som gäller i lag eller avtal.
Partsställning	Kollektivavtal träffas mellan en arbetsgivarorganisation och ett eller flera förbund. De är parter och har partsställning. Den enskilda arbetsgivaren och Sacoförbundens lokala organisation har lokal partsställning.
Prolongera	Förlänga, exempelvis kan man prolongera ett kollektivavtal som är under omförhandling.
Provanställning	Arbetsgivare och arbetstagare kan träffa avtal om tidsbegränsad provanställning med provotid vid nyanställning. Läs vad som gäller i ditt centrala kollektivavtal.
PTK	PTK är en samverkansorganisation för 27 fackförbund från Saco, TCO och Ledarna och arbetar för tjänstemän inom privat sektor. Huvudområden är tjänstepension och försäkring, arbetsmiljö, omställning samt arbetstagarinflytande.
Reallöneökning	Anger hur mycket lönerna ökat när inflationen räknats bort.
Reglerad	Fråga som är fastställd i avtal eller lag.
Reservation	Kan anmälas i samband med beslut. Innebär att man inte är medansvarig till beslutet.
Saco	Sveriges akademikers centralorganisation (Saco) är en centralorganisation för 22 olika fackförbund.
Saco-P	Samverkan inom ramen för Saco-P sker av Sacoförbund med anställda inom den <i>privata</i> sektorn. (Ej förhandlingskartell)
Semesterår	Ett semesterår omfattar vanligen tiden 1 april till 31 mars året därpå. Det är under det året du får ta ut din semester. Periodens förläggning kan vara förhandlingsbar.
Sifferlösa avtal	Löneavtal där de centrala parterna inte angett storleken på löneutrymmet.
Sjuklön	Den ersättning enligt lag eller avtal som arbetsgivaren betalar vid sjukdom till de anställda.

Stadgar	Regler och formalia för hur en förening ska arbeta.
Strandning	När förhandlingarna avbryts för att parterna anser att det inte går att komma överens.
Strejk	En arbetsmarknadskonflikt där anställda ställer in arbetet för att utöva tryck på arbetsgivaren. Är det en olovlig stridsåtgärd som sker under fredsplikt, kallas det vild strejk.
Stridsåtgärd	Medel som en part tar till för att skapa en konflikt, till exempel en strejk, en lockout eller en övertidsblockad. Varsel om stridsåtgärd meddelas motparten och Medlingsinstitutet senast sju arbetsdagar innan konflikt bryter ut.
Stupstocksregler	Stupstocksregler är tvingande bestämmelse i avtal som träder i kraft om de lokala parterna inte kommer överens i en viss fråga. Exempel: Det centrala avtalet lämnar åt lokala parter att bestämma hur stor löneökningen ska vara. Kommer man inte överens, ska lägst x % fördelas.
Suppleant	En suppleant är en person som valts för att ersätta en ordinarie ledamot vid frånvaro eller då någon avslutat sitt uppdrag.
Sympatiåtgärder	Stridsåtgärd för att stödja en part i en konflikt på ett annat avtalsområde än det egna. Sympatiåtgärder kan vidtas även om det råder fredsplikt.
TCO	Tjänstemännens centralorganisation (TCO) är en centralorganisation för 14 fackförbund. Unionen är det största förbundet inom TCO.
Tillsvidareanställning	Det som i dagligt tal kallas fast anställning är huvudregel och då gäller anställningen tills vidare. För att arbetsgivaren ska kunna säga upp anställningen krävs saklig grund (personliga skäl el. arbetsbrist)
Tolkningsföretråde	Part som har tolkningsföretråde avgör uppfattning i aktuell fråga tills den är prövad.
TRR/Trygghetsrådet	Omställningsavtalet ger den som sagts upp pga arbetsbrist möjlighet att få stöd från TRR(Trygghetsrådet) för att komma vidare i nytt arbete.
Turordningslista	Vid nedskärning av verksamheten måste arbetsgivaren förhandla enligt MBL och LAS. För att komma fram till vilka arbetstagare som kommer sägas upp p.g.a. arbetsbrist upprättas en eller flera s.k. turordningslistor enligt LAS § 22, se även "avtalsturlista" och "arbetsbrist"
Tystnadsplikt	Regler om tystnadsplikt finns i medbestämmandelagen § 21-22 och är en förhandlingsfråga. I normalfallet handlar det om att förvalta ett förtroende genom att hantera konfidentiell information med omdöme och integritet. Binds du av tystnadsplikt, har du alltid rätt att tala med föreningsstyrelsen och med förbundens kanslier. Upplys dem då om att de också omfattas av tystnadsplikt.
Visstidsanställning	Allmän visstidsanställning är en form av tidsbegränsad anställningsform, ersätter tidigare projektanställning, praktikarbete mm. En allmän visstidsanställning övergår till en tillsvidareanställning när den sammanlagda anställningstiden uppgår till två år.
Votering	Röstning. Man begära votering i en fråga.
Yrkande	Förslag. När man yrkar på en åtgärd, såsom skadestånd eller liknande, lägger man helt enkelt ett förslag.
Övertidsavlöst	Överenskommelse kan göras mellan arbetsgivare och medarbetare om att övertidskompensation inte utgår vid övertidsarbete. Detta ersätts med högre lön och/eller extra semesterdagar och innebär att man ska fortsätta arbeta i ungefär samma omfattning. Fortsatt koll på arbetstiden behövs.